

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ มนุษย์ได้อาศัยและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ที่พักผ่อน หย่อนใจ รวมทั้งเป็นกฎเกณฑ์และแนวทางในการดำรงชีวิตของสังคม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม จากการกระทำของมนุษย์นั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามมา โดยเมื่อมีจำนวนประชากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ความต้องการใช้สิ่งแวดล้อมและ ธรรมชาติก็เพิ่มมากขึ้น สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติจึงถูกทำลาย นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้า ทางวิทยาการและเทคโนโลยีก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการ เร่งรัดพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี ตลอดจนการแข่งขันในการผลิต เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์นั้น ได้เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรม ขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติ จากกระบวนการพัฒนาและการผลิตทำให้มีของเสียเหลือทิ้งออกมา ในรูปต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น ปัญหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ขยะมูลฝอย ส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตในชุมชน (ปรีชา ลอเสรีวานิช และปราโมช เชื้อวราชญ. 2546 : 7)

การพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งการเพิ่มจำนวนของประชากร และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภค หรือวิถีชีวิต ของคนไทย ได้ส่งผลให้มีขยะมูลฝอยเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่ทำให้การ จัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหารุนแรงและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการดำเนินงาน ที่ผ่านมาของหน่วยงานภาครัฐยังเน้นการจัดการที่ปลายเหตุในลักษณะต่างคนต่างทำ โดยงบประมาณส่วนใหญ่มุ่งไปที่การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบำบัดและกำจัด ขยะมูลฝอยให้ทันกับปริมาณที่เกิดขึ้น ได้แก่ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล และการเผา ด้วยเตาเผา เป็นต้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม. 2546 : 11-10)

การเกิดขยะมูลฝอยในชุมชนต่าง ๆ ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ จะมีอัตราเฉลี่ยประมาณ 0.60 กิโลกรัมต่อคนต่อวันในปี พ.ศ. 2544 โดยที่กรุงเทพมหานครมี อัตราการเกิดขยะมูลฝอยสูงสุดคือ 1.63 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน รองลงมาได้แก่ เขตเทศบาล ในภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเท่ากับ 1.21 และ 1.07 กิโลกรัมต่อคนต่อวันตามลำดับ ส่วนเขตเทศบาลในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง คือ เฉลี่ยประมาณ 0.83 – 0.88 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในขณะที่ชุมชนนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยประมาณ 0.40 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนต่อวันในปี พ.ศ. 2544

พื้นที่	จำนวน ประชากร (คน)	ปริมาณ ขยะมูลฝอย (ตัน/วัน) ²	อัตราการเกิด ขยะมูลฝอย (กก./คน/วัน)
1. กรุงเทพมหานคร	3,726,203	9,317	1.63
2. เขตเทศบาลรวมเมืองพัทยา	11,714,803	11,903	1.02
2.1 ภาคกลางและภาคตะวันออก	4,277,866	5,175	1.21
2.2 ภาคเหนือ	2,329,786	2,043	0.88
2.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,272,117	2,728	0.83
2.4 ภาคใต้	1,834,314	1,957	1.07
3. นอกเขตเทศบาล	44,868,601	17,420	0.39
รวม	62,308,887	38,640	0.62

ที่มา : (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2546 : 11-14)

ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นประมาณวันละ 38,640 ตันในปี พ.ศ. 2544 นั้น ปรากฏว่าการดำเนินการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร ยกเว้นในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือประสิทธิภาพในการเก็บขนขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล มีประมาณร้อยละ 70-85 ในขณะที่สามารถกำจัดได้เพียงร้อยละ 30-40 ส่วนประสิทธิภาพใน

การเก็บขนขยะมูลฝอยนอกเขตเทศบาลมีค่อนข้างต่ำประมาณร้อยละ 20-30 และสามารถนำไปกำจัดได้เพียงร้อยละ 5-10 เท่านั้น สำหรับการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยในเขตกรุงเทพมหานครนั้นว่ามีประสิทธิภาพสูง กล่าวคือสามารถเก็บขนและกำจัดได้ถึงร้อยละ 99 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ในส่วนของการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์นั้น พบว่ามีประมาณร้อยละ 16 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นหรือประมาณ 6,200 ตันต่อวัน โดยผ่านร้านรับซื้อของเก่าที่มีจำนวน 1,950 แห่งทั่วประเทศ ส่วนที่เหลือเป็นการนำกลับมาใช้ประโยชน์ผ่านกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การนำขยะมูลฝอยไปประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ และการนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำชีวภาพ เป็นต้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2546 : 11-15)

สำหรับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น มีสาเหตุหลายประการ เช่น จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีความต้องการในการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น การพัฒนาประเทศที่ยึดแนวคิดทันสมัยโดยเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมและการบริการ รวมทั้งการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ทำให้การผลิตสินค้าและบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการผลิตและการขยายตัวของตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ การขยายตัวของชุมชนเมือง สื่อมวลชน และการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่ง สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้น หรือส่งเสริมให้เกิดความต้องการอุปโภคบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดค่านิยมความทันสมัยหรือวัฒนธรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้การอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชนบทเพื่อประกอบอาชีพขายแรงงานในสังคมเมืองหรือภาคอุตสาหกรรมทำให้ได้รับค่านิยมในการบริโภคสมัยใหม่เลียนแบบสังคมเมือง ซึ่งอาจทำให้เกิดการสูญเสียเอกลักษณ์หรือความเป็นเผ่าพันธุ์ของประชากรในชนบท และเมื่อกลับไปอยู่ในชุมชนเดิมก็จะมีพฤติกรรมในการบริโภควัตถุติดตัวไปด้วย เพื่อแสดงถึงความทันสมัยของตนเอง เมื่อคนในชนบทเริ่มสนใจหรือให้ความสำคัญกับวัตถุหรือสินค้ามากขึ้น จึงเกิดสภาพการพึ่งพาทางการตลาดเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณ ชนิด และคุณลักษณะของวัตถุที่จะนำมาอุปโภคบริโภคเปลี่ยนแปลงไป จากวัตถุดิบธรรมชาติเป็นวัตถุสังเคราะห์ เช่น แก้ว พลาสติก โฟม แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออโรสเซนต์ สารเคมีและโลหะต่าง ๆ ซึ่งเศษสิ่งของเหลือใช้เหล่านี้กลายเป็นขยะมูลฝอยในชุมชนที่มีปริมาณมากขึ้น และยากที่จะทำลายหรือย่อยสลาย (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2531 : 211)

การจัดการขยะมูลฝอยในเขตเมือง และเขตชนบทของไทยนั้นจะมีความแตกต่างกัน คือ ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และเทศบาลต่าง ๆ จะมีหน่วยงานรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอย โดยจะดำเนินการเองหรือจัดจ้างเอกชนดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การให้ความรู้ ความเข้าใจในกาทิ้งขยะ การคัดแยกขยะ การเก็บรวบรวมขยะ การนำขยะบางประเภทกลับมาใช้ และนำขยะจากอาคาร บ้านเรือนหรือแหล่งกำเนิดขยะไปจัดการตามหลักสุขาภิบาล เช่น การฝังกลบในดิน การเผาในเตาเผาขยะ หรือการนำไปกำจัดในโรงงานกำจัดขยะ การนำไปถมที่ลุ่มหรือทะเล เป็นต้น แต่ก็ยังมีขยะมูลฝอยบางส่วนที่ไม่สามารถกำจัดได้ตามหลักวิชาการ เนื่องจากมีปัญหา บางประการดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนการจัดการขยะมูลฝอยในเขตชนบทนั้น ยังไม่มีระบบการดำเนินการเหมือนในเขตเมือง (ยกเว้นในเขตสุขาภิบาลจะมีการเก็บรวบรวมขยะจากแหล่งกำเนิดไปกำจัดแต่ส่วนใหญ่มีการกำจัดที่ยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาล คือ การนำไปกองทิ้งไว้ ณ จุดใดจุดหนึ่งเท่านั้น) ประชาชนชนบทในแต่ละครัวเรือนจึงต้องจัดการขยะมูลฝอยเองทุกขั้นตอน ตามศักยภาพที่สามารถทำได้ ได้แก่ การเผากลางแจ้ง การฝัง การหมักทำปุ๋ย หรืออาจนำกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น นำเศษอาหารไปใช้เลี้ยงสัตว์ นำเศษพลาสติก หรือรองเท้ายางไปเป็นชนวนจุดไฟ การนำเศษเหล็ก ขวด แก้ว หรือพลาสติกไปขาย แต่การจัดการเหล่านี้มีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน และยังมีขยะมูลฝอยบางส่วนที่อาจไม่มีการกำจัด กำจัดอย่างไม่เหมาะสม หรือนำมาใช้ประโยชน์ที่อาจเป็นอันตราย เช่น การทิ้งเศษพลาสติก ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หลอดไฟฟ้า ซึ่งเป็นขยะอันตรายไว้บนดิน การนำพลาสติกหรือรองเท้ายางมาเป็นชนวนจุดไฟ การทิ้งเศษเหล็กไว้ตามพื้นดิน การนำภาชนะบรรจุสารเคมีมาบรรจุอาหาร ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม

การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในอนาคตมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหามากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ รูปแบบและองค์ประกอบของขยะมูลฝอย ชุมชนจะมีความยากต่อการกำจัดมากขึ้น การต่อต้านของประชาชนในการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยจะมีความรุนแรงขึ้น การขาดแคลนที่ดินก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย การขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวม ขนส่ง และกำจัด นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงาน การขาดความร่วมมือจากชุมชนก็นับเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การกำจัดขยะมูลฝอย

เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2546 : 11-16)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้สิทธิและอำนาจหน้าที่ทั้งแก่ชุมชนท้องถิ่น และภาครัฐในเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะมาตรา 46 กำหนดไว้ว่า ให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงและรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา 79 กำหนดไว้ว่า ให้ภาครัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการดังกล่าวในมาตรา 46 และมาตรา 290 กำหนดไว้ว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่และนอกเขตพื้นที่ กรณีที่อาจก่อผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ของตน และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภททั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปสู่ท้องถิ่น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2546 : 13-1)

ขอนแก่นเป็นจังหวัด 1 ใน 19 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ระหว่างเส้นรุ้งที่ 5-17 องศาเหนือและเส้นแวงที่ 101-103 องศาตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 10,885,991 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,803,744 ไร่ หรือร้อยละ 6.5 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ 445 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟจากกรุงเทพ – หนองคาย 450 กิโลเมตร มีประชากรจำนวน 1,756,995 คน มีประชากรมากเป็นลำดับ 3 ของภาค รองจากจังหวัดนครราชสีมา และอุบลราชธานี สภาพทางเศรษฐกิจในปี 2540 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 40,985 บาทต่อปี เป็นอันดับที่ 39 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาอุตสาหกรรม มากที่สุดถึงร้อยละ 24.09 รองลงมาเป็นสาขาการบริการ ร้อยละ 15.59

และสาขาการค้าส่งและค้าปลีกร้อยละ 14.66 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 5.97 จากสภาพทางเศรษฐกิจแสดงให้เห็นว่า ขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาทั้งทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม รวมทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา พาณิชย์ เศรษฐกิจและการคมนาคมที่เชื่อมต่อกับประเทศแถบอินโดจีน จึงส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร โรงงานอุตสาหกรรม และการพาณิชยกรรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมตามมาอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย จากการประเมินพบว่า มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในจังหวัดขอนแก่นประมาณวันละ 813 ตัน หรือประมาณ 300,000 ตัน/ปี เกิดจากชุมชนระดับเทศบาล ประมาณ 265 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 32.60 เกิดจากเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณ 5-48 ตัน/ปี คิดเป็นร้อยละ 67.40 ชุมชนมีการสร้างระบบกำจัดขยะฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล มีจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กำจัดเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองเมืองพล เทศบาลตำบลบ้านไผ่ เทศบาลตำบลชุมแพ เทศบาลตำบลหนองโก เทศบาลตำบลท่าพระ เทศบาลตำบลน้ำพอง ร่วมกับเทศบาลตำบลเขาสวนกวาง และองค์การบริหารส่วนตำบลคำม่วง ซึ่งทั้งหมดสามารถกำจัดขยะได้ประมาณ 276 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 34 ของปริมาณขยะทั้งหมดที่เกิดขึ้น ส่วนที่เหลือ 537 ตัน/วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 กำจัดแบบเทกองและเผา ซึ่งไม่ถูกหลักสุขาภิบาลก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของน้ำชะขยะปนเปื้อนแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ทำให้ประชาชนไม่สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคได้ ปัญหาด้านกลิ่นและแมลงวันซึ่งก่อให้เกิดความรำคาญและส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. 2548 : 1-8)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมของประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนป้องกันปัญหาการคัดค้านของประชาชนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมของประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมของประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น แยกตามอาชีพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการศึกษาดูงานการกำจัดขยะมูลฝอย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมของประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสาน อยู่ในระดับน้อย
2. ประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น ที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การศึกษาดูงานการกำจัดขยะมูลฝอยต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสาน แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมของประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลทุ่งโป่ง ได้แก่ หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 8 บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 9 บ้านแหลมทอง หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งโป่ง หมู่ที่ 4 บ้านทรัพย์สมบูรณ์ และตำบลโคกสูง ได้แก่ หมู่ที่ 9 บ้านนิคม หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 13 บ้านโคกสูง หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 10 บ้านโคกสว่าง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 13 หมู่บ้าน 1,630 ครัวเรือน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2547

: 3-21)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลทุ่งโป่ง และตำบลโคกสูง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 321 ครัวเรือน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามานะ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) และสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 41)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการศึกษาดูงานการกำจัดขยะมูลฝอย

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน หมายถึง เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าโสกเตี้ย บริเวณระหว่างบ้านห้วยยาง ตำบลทุ่งโป่ง และบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

2. ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษ มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน สถานที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

3. การกำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสาน หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่

3.1 การคัดแยก หมายถึง การคัดแยกขยะต่างชนิดกัน เช่น เศษอาหาร ไม้ พลาสติก แก้ว

3.2 การเผา หมายถึง กระบวนการทำลายขยะมูลฝอยที่เป็นของแข็ง ของเหลว และก๊าซให้เกิดการสันดาปด้วยกระบวนการเผาไหม้ให้แปรสภาพเป็นถ่าน ไอเสีย และสิ่งที่ไม่สามารถเผาได้อีก

3.3 การหมักเป็นปุ๋ย หมายถึง การนำขยะมูลฝอยพวกอินทรีย์วัตถุซึ่งสามารถย่อยสลายได้ นำมาหมักทำด้วยวิธีการที่ใช้อากาศและไม่ใช้อากาศ

3.4 การฝังกลบ หมายถึง การนำขยะมูลฝอยไปฝังหรือถมโดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

4. ความรู้เกี่ยวกับกำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสาน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ประชาชนมีเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ การคัดแยก เศษ หมัก ฝังกลบ

5. ประสบการณ์ในการศึกษาดูงานการกำจัดขยะมูลฝอย หมายถึง การได้ไปศึกษาดูงานการกำจัดขยะมูลฝอยที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น หรือที่จัดโดยองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนการไปศึกษาดูงานด้วยตนเองของประชาชนที่อยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสานจังหวัดขอนแก่น

6. หัวหน้าครัวเรือน หมายถึง ผู้ที่บทบาทสำคัญในครอบครัว ซึ่งมีความพร้อมในการตอบแบบสอบถาม และมีส่วนเกี่ยวข้องกับกำจัดขยะมูลฝอย เป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสาน จังหวัดขอนแก่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบผสมผสาน ซึ่งจะเป็นข้อสนเทศที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนเป็นแนวทางในการวางแผนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป